

Asia: VNS 7/2025 vp

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa. Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045.

1 Tiivistelmä

Sitra on tulevaisuustalo, joka auttaa Suomea uudistumaan. Sitra edistää Suomen hyvinvointia ja vauhdittaa talouden kasvua luonnon kantokyvyn rajoissa. Sitra tukee yhteiskuntaa tulevaisuusajattelussa ja ennakointikyvykkyyden kasvattamisessa.

Sitra kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäisestä osasta.

Keskeiset huomiot

- Sitra toteaa, että tulevaisuusselonteko vastaa moneen ennakoivan hallinnon kehittämistarpeeseen. Sitä on kiitettävästi jo kytketty eri päätöksenteon ja strategisen suunnittelun prosesseihin ja se on jo vahvistanut hallinnon tulevaisuusvalmiutta tai ennakointikyvykkyyttä. Jatkon kannalta on oleellista, että selonteon hyödyntäminen jatkuu ja laajenee yhteiskunnassa myös valtioneuvostoa laajemmalle. Ennakoinnin kokemukselliset menetelmät, tulevaisuusdialogit ja muut osallistavat menetelmät voivat lisätä tulevaisuusselonteon kiinnostavuutta ja käyttöä laajemmin yhteiskunnassa. Tulevaisuusskenaarioita voisi jatkojalostaa koettavaan muotoon esimerkiksi niin, että simulaatioiden, eläytymisen ja videoiden kautta päätöksentekijät, valmistelijat ja ennakoinnista kiinnostuneet voisivat kokea tulevaisuuskuvat, joita saatamme tulevaisuudessa kohdata.
- Sitra pitää kansalaisten osallistamista tulevaisuus- ja selontekotyöhön tärkeänä ja kannustaa tähän jatkossakin. Osallisuuden laajentamisessa tulisi panostaa erityisesti nuorten kuulemiseen ja ylisukupolvisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseen. Tulevaisuusdialogien lisäksi ja rinnalla kannattaa hyödyntää myös muita menetelmiä, kuten digitaalisia osallistumisalustoja ja puntaroivia kansalaispaneeleja.
- Sitra suosittaa, että ennakointia ja tulevaisuusselonteon hyödyntämistä tulisi kytkeä vahvemmin ja systemaattisemmin keskeisiin ohjausprosesseihin ja niiden avainhetkiin, kuten valmistelevaan työhön ennen hallitusohjelmaneuvotteluja sekä sen tulevaisuusvaikutusten arviointiin, hallituksen puolivälitarkasteluun ja julkisen talouden suunnitelmaan. Näiden yhteydessä tulisi myös avata toimenpiteiden ja päätösten tulevaisuusvaikutuksia selkeästi ja ymmärrettävästi.

2 Ennakointimenetelmän ja -sisällön laatu

Tulevaisuusselonteon 1. osa on järjestelmällisesti tehty, hyvin lähteistetty ja kattava katsaus Suomen kannalta keskeisiin muutoksiin ja niiden vaikutuksiin. Se on laadultaan samaa tasoa monien kansainvälisten ennakointiraporttien kanssa.

Julkinen

Onko ennakointi laadukasta?

Tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa on lähestymistavaltaan ja metodologialtaan laadukas. Se perustuu kattavaan toimintaympäristöanalyysiin, jossa kuvattuja muutoksia on tulkittu Suomen kannalta. Skenaariomenetelmänä on käytetty ns. morfologista analyysiä eli tuttavallisemmin tulevaisuustaulukkoa, joka on järjestelmällinen ja perusteellinen tapa tehdä skenaarioita. Skenaarioista on vedetty johtopäätöksiä Suomen kannalta ja tunnistettu sekä uhkia että mahdollisuuksia. Prosessiin on osallistunut tiivistä eri ministeriöt ja lisäksi lukuisia asiantuntijoita. Muutostekijöitä on käsitelty myös kansallisen ennakkoinnin Finnsight-tapahtumassa, ja kansalaisia on kuultu tulevaisuusdialogien kautta.

Mitä selonteosta puuttuu?

Selonteko on kattava ja suuria puutteita ei siinä ole. Enemmänkin kyse on painotuksista. Selonteossa tarkastellaan globaalia toimintaympäristöä, mikä on perusteltua. Samalla Suomen sisäiset muutokset jäävät kuitenkin vähemmälle huomiolle. Näitä otetaan huomioon jossain määrin toimintaympäristöanalyysissä ja johtopäätöksissä, mutta esimerkiksi väestöön liittyvät kehityskulut olisivat ansainneet enemmän huomiota.

Selonteko keskittyy varautumiseen. Se ei sisällä juuri näkemyksiä uudistuneesta Suomesta. Näkemyksellisyys olisi vaatinut poliittisemmän prosessin, mutta nyt olisi voinut jo kartoittaa uusien mahdollisuuksien siemeniä. Selonteon nostamat mahdollisuudet ovat melko perinteisiä. Mitkä merkittävät toimijat jäävät näkymättömiin?

Tulevaisuusselonteossa toimijoina näkyvät erityisesti kansainväliset toimijat, valtiot, suurvallat ja Euroopan unioni. Maailmaa ja tulevaisuutta katsotaan vahvasti kansalliselta tasolta ja valtioista käsin. Tämä on ymmärrettävää siinä mielessä, että selonteko on tehty kansallisella tasolla, ministeriöiden välisenä yhteistyönä. Kansalaisyhteiskunta, yritykset ja ihmiset mainitaan kuitenkin myös toimijoina, eli näkymättömiin ei varsinaisesti jää merkittäviä toimijoita.

Kysymystä voi lähestyä myös tarkastelemalla, keitä tulevaisuudessa näkyy ja kenelle kuvatut tulevaisuudet ovat suotuisia? Itse skenaarioita ei kuitenkaan juuri kuvata ihmisten tasolla, eli niissä näkyy lähinnä valtiot ja kansainväliset toimijat. Mahdollisuuksien kuvauksissa ollaan niin ikään melko yleisellä tasolla ja hyötyjinä mainitaan mm. valtio, toimialoja, tai kaupungit tai kansalaisyhteiskunta yleisesti. Jatkossa tällainen toimijuuden, edustuksellisuuden ja hyötyjien tarkastelu voisi olla tiiviimpänä osana tulevaisuusselontekotyötä ja muutakin ennakointia. Sitran Tulevaisuusvaltalinsi-menetelmää voidaan hyödyntää tällaisessa tarkastelussa. Sen avulla voi lisäksi arvioida itse ennakkointiprosessia: kenen ääni kuuluu tulevaisuutta koskevassa keskustelussa ja kuka käyttää valtaa siinä.

Mitkä merkittävät kehityskulut jäävät näkymättömiin?

Selonteossa käsitellään laajasti erilaisia kehityskulkuja ja jälleen kysymys on enemmänkin painotuksista. Itse selonteossa Suomen väestökehitys, erityisesti väestön ikääntyminen ja alhainen syntyvyys jäävät vähemmälle huomiolle, koska skenaarioiden fokus on globaaleissa muutoksissa. Väestöön liittyviä muutoksia on toki avattu laajemmassa toimintaympäristöanalyysissä.

Ympäristön keikahduspisteet mainitaan yhdessä epävarmuustekijässä, mutta ne jäävät vaikutuksiinsa nähden globaalien valtatistelun kuvaamisen jalkoihin. Koska monet keikahduspisteet ovat jo käsillä tai hyvin lähellä ja niillä on erittäin merkittäviä vaikutuksia globaaliin toimintaympäristöön ja suoraan myös Suomelle, olisi ne voitu ottaa paremmin huomioon skenaarioissa.

Julkinen

Miten selonteossa esitettyjen kehityskulkujen ja keikahduspisteiden todennäköisyys on huomioitu (akselilla epätodennäköisiä - mahdollisia – todennäköisiä – väistämättömiä)?

Skenaariotyössä todennäköisenä pidetyt asiat vakioidaan, eli ne tapahtuvat kaikissa skenaarioissa. Epävarmempina pidetyistä asioista tunnistetaan keskeiset ja hahmotellaan niille vaihtoehtoisia kehityskulkuja. Näin on tehty myös selonteossa, joskin vakioituja asioita ei ole erikseen avattu. Tällaisessa eksploraatiivisessa eli tutkivassa skenaariotyössä ei todennäköisyyttä siis arvioida kysymyksessä kuvatulla akselilla, vaan erottelemalla epävarmat ja varmat ilmiöt ja muutokset. Etuna tällaisessa lähestymistavassa on se, että saadaan paremmin kuvattua vaihtoehtoisia tulevaisuuksia. Skenaariotyössä vakioidut asiat olisi voinut tuoda selonteossa paremmin esille ja esittää niiden tuomat mahdollisuudet ja riskit Suomelle. Osittain tätä on tehty toimintaympäristöanalyysissä, mutta tälle olisi voinut olla paikka myös itse selonteossa. Tällaisia asioita olisivat esimerkiksi väestön ikääntyminen ja äärisääolojen lisääntyminen.

Miten ennakointia kannattaisi kehittää? Miksi?

Vastaamme tähän niin selonteon kuin laajemmin kansallisen ennakkoinnin kannalta myöhemmässä kohdassa ” Miten selonteko ja sen laatiminen on kehittynyt ja/tai miten niitä kannattaisi jatkossa kehittää?”

3 Selonteon ja selontekoprosessin tarkoitus ja hyödyllisyys

Ennakkoinnin tulisi olla työkalu pitkäjänteiseen, hallitus- ja vaalikaudet ylittävään päätöksentekoon. Tämä edellyttää yhteistä näkemystä tämän hetken muutoksista ja vaihtoehtoisista tulevaisuuksista, sekä pitkän aikavälin tavoitteenasetantaa, mittarointia ja seurantaa. Tulevaisuusselontekoprosessi voi parhaimmillaan tukea tätä.

Tulevaisuusselonteko on tärkeä yhteistä kansallista tilannekuvaa luova, tulevaisuuden Suomen kehityssuuntia analysoiva ja ennakoivaa hallintoa tukeva dokumentti. Sen valmistelu vahvistaa valtioneuvoston jatkuvaa ennakkointia ja sen kehittämistä. Ministeriöiden välisenä yhteistyönä valmisteltu tulevaisuusselonteko tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden tukea hallituksen ja valtioneuvoston strategista päätöksentekoa, varautumista vaihtoehtoihin tulevaisuuksiin ja pitkän aikavälin, kestäväää ja tulevat sukupolvet huomioivaa politiikkaa.

Päätöksenteossa tulisi pohtia tapoja vahvistaa ylivaalikautista parlamentaarista yhteistyötä, etsiä keinoja yhteisiin tavoitteisiin pääsemiseksi sekä harkita ylisukupolvisuuden ja kestävyiden sisällyttämistä sitoviksi velvoitteiksi lakiin ja vaikutustenarviointiin esimerkiksi Walesin, Alankomaiden ja Irlannin tapaan. Syyskuussa 2024 järjestetyn YK:n tulevaisuushuippukokouksen päätteeksi Suomi sitoutui rakentamaan kestäväää tulevaisuutta tulevien sukupolvien oikeudet huomioiden.

Ennakoivan lainvalmistelun vahvistaminen ja vaikutusten arviointi on tunnistettu tulevaisuusselonteossa skenaarioista riippumattomissa, päätöksenteon kannalta tärkeissä ja erityistä huomiota vaativissa asioissa. Samalla selonteossa korostetaan tarvetta arvioida lainsäädännön vaikutuksia kokonaiskestävyyteen, tulevat sukupolvet huomioiden.

Lainsäädännöllä on pitkäkestoisia ja vasta pitkän aikavälin kuluttua näkyviä vaikutuksia. **Vastatakseen tulevaisuuden haasteisiin lainsäädännön tulisi olla tulevaisuuden kehityskulkuja ennakoivaa.** Ennakointimenetelmiä voidaan hyödyntää lainsäädäntöympäristöä koskevan tulevaisuuden kehitykseen liittyvän epävarmuuden systemaattisessa käsittelyssä. Lisäksi säädösehdotusten vaikutusten arviointia voidaan systematisoida ennakkoinnin menetelmiä, heikkoja signaaleja ja eri aikajänteitä hyödyntämällä. Lainvalmistelussa voidaan hyödyntää tulevaisuusselonteon kattavaa ennakkointitietoa jatkuvuuksista,

Julkinen

epävarmuuksista, skenaarioista sekä niiden vaikutusanalyysistä. Selonteko ja sen valmistelu tukevat lainsäädäntötarpeiden tunnistamista sekä ennakkoinnin ja tulevaisuustyön lisäämistä lainvalmistelussa.

Sitra pitää tärkeänä kehittää ja systematisoida tulevaisuusvaikutustenarviointia varsinkin osana hallitusohjelman tekemistä ja budjettineuvotteluita.

Kenelle ennakkointisisällöt ovat kiinnostavia (ja kenelle ei)?

Tulevaisuusselonteon 1. osa on kattava kuvaus globaalista toimintaympäristöstä ja sen vaikutuksista Suomelle. Selonteko on kiinnostava erityisesti julkishallinnolle, mutta se on laajasti sovellettavissa myös muualla yhteiskunnassa. Selonteko pystyy luomaan pohjaa laajemmalle tulevaisuustyölle. Esimerkiksi selonteon toimintaympäristöanalyysi ja keskeiset epävarmuustekijät ovat hyvä lähtökohta mille tahansa tulevaisuustyölle. Tulevaisuustaulukkoa voi soveltaa lähtökohtana omien skenaarioiden tekoon. Skenaarioiden avulla voi testata strategiaa: miten se toimisi esitetyissä skenaarioissa, ja löytyykö niiden avulla jotain uusia riskejä tai mahdollisuuksia?

Selonteko on siis potentiaalisesti kiinnostava monelle, mutta on aiheellista kysyä, miten ennakkointisisällöt voisivat olla kiinnostavammissa muodossa esitettynä. **Selonteon omaksuttavuutta rajoittaa sen luettelomaisuus, runsaus ja osin lentokorkeus.** Sellaisenaan se ei ole kovin helposti lähestyttävä esimerkiksi laajemman yleisön tai kansalaisten näkökulmasta. Valtioneuvostotasoisien selonteon lentokorkeus ja raekoko ovat suuria, minkä takia sen jatkohyödyntäminen vaatii jäsentelyä, soveltamista ja paketoitua päätöksenteon, suunnittelun ja valmistelun tilannekohtaisiin tarpeisiin esimerkiksi alue- ja kuntatasolla tai eri hallinnonaloilla. Tulevaisuusselonteosta olisi siis mahdollista tehdä kiinnostavampi sitomalla se eri konteksteihin. Tekoäly voi auttaa tällaisessa räätälöinnissä, mutta tulkinta vaatii myös välittäjänä toimivaa, kulloistakin toimintakenttää ymmärtävää ennakkoinnin osaajaa.

On tärkeää, että Suomen tulevaisuudesta ja tulevaisuusselonteon havainnoista käytäisiin laajaa yhteiskunnallista keskustelua. Sitran vuoden 2025 tulevaisuusbarometrin mukaan tulevaisuus kiinnostaa suomalaisia, ja he uskovat, että siihen on mahdollista vaikuttaa. Samalla tulevaisuus kuitenkin pelottaa ja huolestuttaa. Tästä näkökulmasta selonteossa olisi tärkeää nähdä myös uutta avaavaa ja toimijuutta vahvistavaa sisältöä. Lisäksi skenaariot tulisi tuoda ihmisen tasolla ja keskusteluun. Ennakkoinnin kokemukselliset menetelmät, tulevaisuusdialogit ja muut osallistavat menetelmät voivat lisätä tulevaisuusselonteon kiinnostavuutta ja käyttöä.

Tulevaisuusskenaarioita voisi jatkojalostaa koettavaan muotoon esimerkiksi niin, että simulaatioiden, eläytymisen ja videoiden kautta päätöksentekijät, valmistelijat ja ennakkoinnista kiinnostuneet voisivat kokea tulevaisuuskuvat, joita saatamme tulevaisuudessa kohdata. Tulevaisuuksien kokeminen henkilökohtaisesti auttaa kaventamaan kuilua tulevaisuuteen ja hahmottamaan sitä, että tulevaisuus ei vain tapahdu vaan aktiivisesti luomme sitä. Kokemukselliset menetelmät helpottavat tunnistamaan sitä, millaiset asiat ovat tärkeitä tulevaisuudessakin, jonka jälkeen voidaan pohtia strategisia askelmerkkejä kohti toivottavaa tulevaisuutta.

Selonteon kytkeytyminen päätöksenteon prosesseihin sekä Suomen tulevaisuusvalmiuksien kehittämiseen?

Tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa on tarkoitettu hallituksen ja koko valtioneuvoston strategisen valmistelun ja päätöksenteon tueksi. Valmisteluprosessista on ollut jo hyötyä ministeriöille. Se on vahvistanut valtioneuvoston jaettua ymmärrystä toimintaympäristöstä, jatkuvaa ennakkointia ja ennakkointiosaamisen kehittymistä. Ministeriöt ovat hyödyntäneet toimintaympäristöanalyysiä ja skenaariotyötä esimerkiksi omassa strategiatyössä ja strategisessa suunnittelussa. Selonteon mukaan sen tietopohjaa hyödynnetään myös esimerkiksi hallituksen puolivälitarkastelussa ja tilannekuva- ja

Julkinen

strategiaistunnoissa, säädös- ja päätösvalmistelussa sekä tulosohjauksessa. **Tätä hyödyntämistä on tärkeää tukea, seurata ja arvioida.**

Tulevaisuustiedon hyödyntämistä tulisikin kytkeä yhä vahvemmin ja systemaattisemmin keskeisiin ohjaus- ja päätöksentekoprosesseihin ja niiden avainhetkiin, kuten hallitusohjelmaneuvoitteluja edeltävään suunnittelutyöhön ja niitä edeltävään puolueiden ohjelmien suunnitteluun, hallituksen puolivälitarkasteluun ja julkisen talouden suunnitelmaan. Hallitusohjelmaneuvoitteluihin voisi olla hyödyllistä käyttää ennakkotiedon lisäksi myös ennakkotimenetelmiä fasilitoidusti.

EU-ennakkovaikuttamisen suunnittelussa ja ajantasaisen tilannekuvan ylläpitämisessä kannattaisi niin ikään hyödyntää tulevaisuusajattelua ja ennakkotietoa. **Näin ennakkointi ja ennakkotieto tukisivat päätöksentekoa ja sen valmistelua olemassa olevissa prosesseissa eivätkä jäisi irralliseksi toiminnaksi.** Ennakkotiedon hyödyntämisessä tulisi hahmottaa muutosten eri aikajänteet sekä keskittyä pitkän aikavälin kysymyksiin tarkastellen lyhyen ja keskipitkän aikavälin kysymyksiä suhteessa niihin.

Systemaattinen kytkeminen keskeisiin ja jatkuviin prosesseihin vahvistaisi myös ennakkointikyvykkyyksien vahvistumista. **Ennakoinnin tulisi olla työkalu pitkäjänteiseen, hallitus- ja vaalikaudet ylittävään päätöksentekoon.** Tämä edellyttäisi yhteistä pitkän aikavälin tavoitteenasetantaa, mittarointia ja seuranta. Päätöksenteossa tulisi pohtia tapoja vahvistaa ylivaalikautista parlamentaarista yhteistyötä, etsiä keinoja yhteisiin tavoitteisiin pääsemiseksi sekä harkita ylisukupolvisuuden ja kestävyys sisällyttämistä sitoviksi velvoitteiksi lakiin ja vaikutustenarviointiin esimerkiksi Walesin, Alankomaiden ja Irlannin tapaan. Syyskuussa 2024 järjestetyn YK:n tulevaisuushuippukokouksen päätteeksi Suomi sitoutui rakentamaan kestävä tulevaisuutta tulevien sukupolvien oikeudet huomioiden.

Ennakoivan lainvalmistelun vahvistaminen ja vaikutusten arviointi on tunnistettu tulevaisuusselonteossa skenaarioista riippumattomissa, päätöksenteon kannalta tärkeissä ja erityistä huomiota vaativissa asioissa. Samalla selonteossa korostetaan tarvetta arvioida lainsäädännön vaikutuksia kokonaiskestävyyteen, tulevat sukupolvet huomioiden.

Lainsäädännöllä on pitkäkestoisia ja vasta pitkän aikavälin kuluttua näkyviä vaikutuksia. **Vastatakseen tulevaisuuden haasteisiin lainsäädännön tulisikin olla tulevaisuuden kehityskulkuja ennakoivaa.** Ennakkotimenetelmiä voidaan hyödyntää lainsäädäntöympäristöä koskevan tulevaisuuden kehitykseen liittyvän epävarmuuden systemaattisessa käsittelyssä. Lisäksi säädösehdotusten vaikutusten arviointia voidaan systematisoida ennakkoinnin menetelmiä, heikkoja signaaleja ja eri aikajänteitä hyödyntämällä. Lainvalmistelussa voidaan hyödyntää tulevaisuusselonteon kattavaa ennakkotietoa jatkuvuuksista, epävarmuuksista, skenaarioista sekä niiden vaikutusanalyysistä. Selonteko ja sen valmistelu tukevat lainsäädäntötarpeiden tunnistamista sekä ennakkoinnin ja tulevaisuustyön lisäämistä lainvalmistelussa. **Sitra pitää tärkeänä kehittää ja systematisoida lainsäädännön tulevaisuusvaikutustenarviointia.**

Selonteon kytkeytyminen hallituksen ja koko valtioneuvoston strategiseen valmisteluun ja päätöksentekoon edellyttää riittävien resurssien varmistamista valtioneuvoston ja ministeriöiden ennakkointityölle. On tärkeää, että tulevaisuusselonteon valmistelun lisäksi sen jatkohyödyntämisessä on tukena ennakkoinnin osaajia, jotka kykenevät fasilitoimaan, tulkitsemaan ja tarvittaessa päivittämään selonteon laadukasta ennakkointia erilaisiin päätöksenteon tilanteisiin ja konteksteihin sopivaksi. Resurssien ja ennakkoinnin mandaatin varmistaminen edellyttää johdon sitoutumista ja ymmärrystä ennakkoinnin hyödyistä.

Julkinen

Suomen tulevaisuusvalmiuksien näkökulmasta tulevaisuusselontekoprosessi tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden tarkastella Suomen tulevaisuutta säännöllisin väliajoin. Tulevaisuusselontekoon ja jatkuvaan ennakkointiin voisi kytkeä vahvemmin ennakkoinnin verkostoja niin alueelliselta, laajemmin kansalliselta kuin kansainväliseltäkin tasolta.

Tulevaisuusskenaarioita voisi jatkojalostaa koettavaan muotoon esimerkiksi niin, että simulaatioiden, eläytymisen ja videoiden kautta päätöksentekijät, valmistelijat ja ennakkoinnista kiinnostuneet voisivat kokea tulevaisuuskuvat, joita saatamme tulevaisuudessa kohdata. Tulevaisuuksien kokeminen henkilökohtaisesti auttaa kaventamaan kuilua tulevaisuuteen ja hahmottamaan sitä, että tulevaisuus ei vain tapahdu vaan aktiivisesti luomme sitä. Kokemukselliset menetelmät helpottavat tunnistamaan sitä, millaiset asiat ovat tärkeitä tulevaisuudessakin, jonka jälkeen voidaan pohtia strategisia askelmerkkejä kohti toivottavaa tulevaisuutta.

Selonteon hyödyllisyys omalle toiminnalle?

Tulevaisuusselonteko on hyödyllinen Sitralle ja tukee Sitran työtä ennakkoinnin parissa. Sitra on jo hyödyntänyt selonteon toimintaympäristöanalyysiä megatrendityössään ja ajankohtaisennakkointikatsauksissaan. Vastaavasti selonteon skenaarioita ja kuvausta ennakoivasta hallinnosta tullaan käyttämään jatkossa.

Mikä selonteossa on toimivaa/ toimimatonta? Miksi?

Selonteon 1. osassa kuvataan aiempaa tarkemmin se, miten selontekoa ja ennakkointitietoa hyödynnetään hallinnon ja päätöksenteon prosesseissa. Tulevaisuusselontekoprosessi on vahvistanut valtioneuvoston yhteisiä ennakkointivalmiuksia ja -kyvykkyyttä ja jatkuvaa ennakkointia.

Selonteossa toimivaa on sen kattavuus ja järjestelmällisyys. Selonteko tarjoaa laajan strategisen toimintaympäristöanalyysin ja systemaattisen ja strukturoidun analyysin vaihtoehtoisista kehityskuluista ja tulevaisuuksista. Skenaariot muodostavat pitkän aikavälin kokonaiskuvan mahdollisista kehityskuluista. Villit kortit ja dialogit Suomen tulevaisuudesta täydentävät kokonaisuutta.

Kattavuuden ja sisällöllisen rikkauden kääntöpuolena on se, että selonteon hyödyntäminen esimerkiksi päätöksenteon tukena saattaa vaikeutua. Riskinä on, että esimerkiksi aiemmin julkaistu kattava ja arvokas toimintaympäristöanalyysi ja skenaariot jäävät monelta lukematta niiden pituuden ja monisyisyyden takia. Selonteon hyödyntäminen ja soveltaminen eri päätöksentekotilanteiden vaatimuksiin vaatiikin jatkoanalyysiä ja tukea ennakkoinnin osajilta. Rikkaan ja arvokkaan selonteon tulosten esittämistapaa voisi jatkossa kehittää helpommin lähestyttävään muotoon esimerkiksi visualisoinnein tai elämyksellisyyden avulla, jotta sillä voidaan tavoittaa laajempaa yleisöä.

4 Jatkuvuus selontekoprosessissa

Parlamentaarinen ohjaus: Miten tulevaisuusvaliokunnan viime vaalikaudella selonteosta tekemän mietinnön ponnet on huomioitu?

Tulevaisuusvaliokunnan selonteosta tekemiä ponsia on huomioitu osin.

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

Julkinen

- 1) *Kehittää päätöksentekoa tukevaa ennakointia, päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksia, tulevaisuusselonteon liittymäpintoja valtioneuvoston muuhun ennakointitoimintaan sekä lainsäädännön tulevaisuusvaikutusarviointia niin, että lainsäädännössä voidaan paremmin huomioida seuraavat sukupolvet sekä sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus.*

Ponnen kohdalla on otettu askeleita oikeaan suuntaan, mutta sen toteutumiseksi on yhä tekemistä. Tulevaisuusselonteko ja valtioneuvoston jatkuva yhteinen ennakointi ovat luoneet pohjaa pidemmän aikavälin päätöksentekoa tukevalle ennakkoinnille ja kehittäneet tulevaisuusselonteon liittymäpintoja valtioneuvoston muuhun ennakointitoimintaan. Lainsäädännön tulevaisuusvaikutusarvioinnin kehittämiseen ja systematisointiin sekä päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksien vahvistamiseen pitää jatkossa panostaa, jotta seuraavat sukupolvet ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus voidaan huomioida paremmin.

- ”2) *Tekee tulevaisuusselonteon jatkossakin kaksiosaisena niin, että ainakin selonteon ensimmäinen osa yhdistyy ministeriöiden yhteiseen ja jatkuvaan ennakointiin. Ennakoinnin luotettavuuden takaamiseksi ja päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksien lisäämiseksi tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa on tehtävä virkатыönä ilman poliittista ohjausta tietoon perustuen ja osallistavasti niin, että se tuottaa jaetun ymmärryksen toimintaympäristön muutostekijöistä ja epävarmuuksista sekä skenaarioita vaihtoehtoisista kehityskuluista. Tulevaisuusselonteon toisessa osassa hallitus voi tehdä poliittisia linjauksia ja nostaa tärkeimpinä pitämänsä tulevaisuuskysymykset jatkokäsittelyyn.*”

Ponsi on huomioitu. Tulevaisuusselonteko tehdään kaksiosaisena ja se kytkeytyy ministeriöiden yhteiseen ja jatkuvaan ennakointiin. Ensimmäinen osa on tehty virkатыönä ilman poliittista ohjausta ja osallistavasti eduskunnan edellyttämällä tavalla. Valtioneuvoston jatkuvaa ennakointia tukevaa alustaa ei ole vielä saatu käyttöön.

- ”3) *Arvioi tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa esitettyjen muutostekijöiden, epävarmuuksien ja skenaarioiden toteutumista seuraavan tulevaisuusselonteon toimintaympäristöanalyysissä.*”

Toimintaympäristöanalyysi on muutostekijöiden osalta samansuuntainen edellisen tulevaisuusselonteon kanssa, ja samoin skenaariot ovat samantyyppiset edellisiin verrattuna. Kaikki tiedot on kuitenkin päivitetty, samoin skenaarioiden tarkemmat kuvaukset. Muutoksia tämän selonteon ja edellisen välillä ei ole kuitenkaan erikseen tehty. Tällainen osio voisi olla hyödyllinen, jotta uudet muutokset tulisivat selkeämmin ilmi.

- ”4) *Käyttää valtioneuvoston kanslian koordinoimaa Ennakointiluotsia nyt annetun tulevaisuusselonteon hyödyntämiseen ja jatkokehittelyyn yhteistyössä esimerkiksi Sitran kanssa.*”

Tulevaisuusselonteon hyödyntämistä on käsitelty ennakointiluotsin kokouksissa. Sitran kanssa on keskusteltu tulevaisuusselonteon jatkokehittämisestä, mutta konkreettisia toimenpiteitä ei olla tehty yhdessä Kansallista ennakointiverkostoa lukuun ottamatta.

- ”5) *Vahvistaa yhteiskunnallista luottamusta, suvaitsevaisuutta, tulevaisuususkkoa, demokratiaa ja omistajuutta yhteiseen tulevaisuuteen kehittämällä tulevaisuusselonteon dialogisuutta ja viestintää niin, että tulevaisuusselonteossa tunnistetuista suurista, ylivaalikautisista tulevaisuuskysymyksistä käydään avointa ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita laajasti osallistavaa keskustelua sekä selontekoja valmisteltaessa, että myös selontekojen valmistuttua.*”

Sitran havaintojen mukaan tätä ei ole vielä juurikaan huomioitu. Selonteon valmistelussa on hyödynnetty dialogeja, mutta laajempaa, avointa kansalaisia ja kansalaisyhteiskuntaa osallistavaa keskustelua ylivaalikautisista tulevaisuuskysymyksistä ei ole käyty. Tämä vaatisi resursseja

Julkinen

viestintään ja osallistamiseen esimerkiksi demokratiainnovaatioita, kuten kansalaispaneeleja ja digitaalisia osallistumisalustoja hyödyntäen.

"6) Kehittää toimintatapoja alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille ottaa kantaa tulevaisuusasioihin ja olla aktiivisia toimijoita suomalaisessa päätöksenteossa ja yhteisen kestävän tulevaisuuden rakentamisessa."

Ponnen osalta on otettu tärkeitä askeleita eteenpäin. Hallitusohjelmansa mukaisesti pääministeri Petteri Orpon hallitus valmistelee ja toimeenpanee kansallisen ohjelman demokratian ja osallistumisen edistämiseksi. Ohjelman toisena erityisenä tavoitteena on lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen. Oikeusministeriö on laatinut [demokratiaohjelman toimeenpanosuunnitelman 2025–2027](#), jossa esitetään konkreettiset toimenpiteet demokratiaohjelman toimeenpanemiseksi hallituskaudella vuosina 2025–2027.

Ministeriöt ovat esimerkiksi käynnistäneet hankkeen, jossa kehitetään lasten ja nuorten kansalaispaneeleja tukemaan ministeriöiden valmistelua ja päätöksentekoa sekä vakiinnutetaan menetelmää laajemmin valtioneuvostossa. Oikeusministeriö avasi 2024 Digiraati-palvelun, jossa lapsia ja nuoria voidaan osallistaa keskusteluun ja yhteisen lausuman tuottamiseen yhteiskunnallisista kysymyksistä. Digiraateja voivat järjestää esimerkiksi ministeriöt, kunnat, hyvinvointialueet, muut viranomaiset, koulut, oppilaitokset tai kansalaisjärjestöt.

"7) Kehittää keinoja ottaa ikääntyneet paremmin mukaan yhteisen kestävän tulevaisuuden rakentamiseen aktiivisina toimijoina esimerkiksi yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa sekä erilaisilla kansalaispaneelilla."

Sitran havaintojen mukaan tätä pontta ei olla valtioneuvostotasolla vielä edistetty. Ikäihmiset ovat olleet edustettuina ministeriöiden tilaamissa kansalaispaneelissa, kuten [Luonnon tilan parantamisen kansalaispaneelissa](#) ja [Energiakansalaiskokouksessa](#).

"8) Kehittää päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksia esimerkiksi OECD:n Suomelle antamien ehdotusten mukaisesti sekä lisää aktiivista henkilökohtaista tulevaisuussuhdetta tukevaa tulevaisuusohjausta, tulevaisuuskasvatusta ja tulevaisuuslukutaitoa koulujen opetussuunnitelmiin."

Tulevaisuusselonteolle perustuva tulevaisuusdialogi valtioneuvoston ja eduskunnan välillä tarjoaa hyvän mahdollisuuden kehittää päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksia. Tulevaisuusselonteon mukaan ennakointia pyritään kytkemään keskeisiin ohjaus- ja päätöksentekoprosesseihin, mikä mahdollistaa tulevaisuusvalmiuksien kehittämisen. Päätöksentekijöiden tulevaisuusvalmiuksien kehittämiseen tarvitaan OECD:n suositusten mukaisesti ennakointia ja päätöksentekoa ymmärtäviä välittäjiä, jotka pystyvät tulkitsemaan ennakointitietoa poliittisille päätöksentekijöille.

Tulevaisuudesta puhutaan koulujen opetussuunnitelmissa ja kehittämisstrategioissa, mutta siitä huolimatta tulevaisuuskasvatus ei ole käytännön tasolla vakiinnuttanut asemaansa kouluissa.

Ponsien 9 ja 10 toteutumista emme pysty arvioimaan.

Ennakoinnin päivittymisen (tai toteutumisen) seuranta: Onko edellisen selonteon ennakointitulokset huomioitu seuraavassa selonteossa?

Tulevaisuusselonteon toimintaympäristöanalyysi ja selonteon 1. osa on tehty edellisen selonteon tietoja hyödyntäen. Kyseessä on oikeastaan eteenpäin vievä ja uutta mukaan tuova päivitys toimintaympäristöanalyysiin ja skenaarioihin. Tulevaisuustaulukkoa on tiivistetty verrattuna edelliseen –

Julkinen

skenaariot perustuvat nyt 14 epävarmuustekijään, kun edellisessä niitä oli 20. Epävarmuustekijöitä on myös muuten päivitetty vastaamaan paremmin geopolittisen tilanteen muutoksia. Skenaariot ovat jaottelultaan ja osin otsikoiltaan samankaltaisia, mutta nekin on päivitetty toimintaympäristön muutokset huomioiden.

Miten selonteko ja sen laatiminen on kehittynyt ja/tai miten niitä kannattaisi jatkossa kehittää? Miksi?

Suomen kansainvälisesti arvostettu ennakointijärjestelmä on rakentunut tulevaisuusselontekoprosessille. Järjestelmän vahvuutena on sen institutionaalinen laajuus ja eri toimijoiden välinen yhteistyö. Tulevaisuusselonteolle perustuva dialogi valtioneuvoston ja eduskunnan välillä on luonut pohjan laajemmalle ennakointiekosysteemille ja vahvistanut pidemmän aikavälin ajattelua hallinnossa. Kansainväliset ja kotimaiset arvioinnit ja tutkimukset ovat kuitenkin myös kritisoineet suomalaista ennakointijärjestelmää ja siihen kytkeytyvää päätöksentekoa vaikutusten, eri näkökulmien ja pitkäjänteisyyden puutteesta.

Eri raporteissa on tunnistettu erityisesti seuraavat haasteet:

- Kytkös päätöksentekoon
- Reaktiivisuus
- Keskittyminen todennäköiseen
- Siiloutuneisuus
- Lyhyt aikajänne

Tarkastelemme seuraavaksi, millaisia vastauksia tulevaisuusselonteko antaa näihin haasteisiin.

Kytkös päätöksentekoon: Suomessa ja maailmalla tuotetaan laadukasta ennakointitietoa, jonka hyödyntäminen jää rajalliseksi, jos sitä ei käytetä päätöksenteon tukena. Jatkossa huomio pitäisi kääntää vahvasti tulevaisuusselonteon hyödyntämiseen päätöksenteon tukena, jotta se palvelisi niin valmistelua kuin poliittista päätöksentekoa. Lyhyemmän aikavälin tarpeisiin olisi hyödyllistä paketoita selonteon muutostekijät helposti käytettävään muotoon, jotta uhkat, mahdollisuudet ja epävarmuudet saataisiin paremmin otettua huomioon. Digitaaliset alustat, tekoälyn hyödyntäminen ja ennakoinnintyökalut voivat tukea tässä. Pidemmän aikavälin tarpeisiin olisi tarpeen miettiä yleisellä tasolla Suomen tarinaa ja uudistumista skenaarioista oppien. Tämä edellyttää tulevaisuusdialogeja selonteon pohjalta, skenaariot ja toimintaympäristöanalyysin huomioivien visioiden tekoa ja tällaisen selkeän ja innostavan vision sisällyttämistä hallitusohjelmaan.

Reaktiivisuus: Suomalaista hallintoa ja päätöksentekoa luonnehtii tyypillisesti reaktiivisuus. Suomalaisen hallinnon reagointikyky on hyvä, mutta sen tulisi olla proaktiivisempi ja kyetä ennakoiviin toimiin, jotka puuttuvat syihin eikä seurauksiin. Tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa katsotaan globaalia kuvaa ja avataan eri muutosten välisiä yhteisvaikutuksia. Se on kuitenkin sisällöltään melko varautumispainotteinen. Jatkotyössä olisi tärkeää avata uusia mahdollisuuksia ja tukea proaktiivisuutta. Selonteko voisi varautumisen rinnalla painottua vahvemmin uudistumisen mahdollisuuksiin ja näkemyksiin siitä, millainen uudistunut Suomi voisi olla.

Keskittyminen todennäköiseen: Kansallisen tason ennakointia on luonnehtinut keskittyminen todennäköiseen. Ennakointi on keskittynyt usein todennäköiseen kehitykseen eikä se ole huomioinut vaihtoehtoisia kehityskulkuja, yllätyksiä tai uusia mahdollisuuksia. Tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa on katsottu vaihtoehtoja skenaarioiden kautta. Yllätysten huomioimiseksi tulevaisuusselonteossa listataan joukko ns. villejä kortteja eli epätodennäköisiä, mutta vaikutuksiltaan suuria tapahtumia. Villit kortit ovat tärkeä lisä, mutta ne jäävät selonteossa irrallisiksi. Jatkotyössä olisi tärkeää tulkita villejä

Julkinen

kortteja ja niiden vaikutuksia skenaarioihin ja nykyisiin strategioihin. Niiden tunnistaminen ja tulkinta tulisi ottaa pysyväksi osaksi jatkuvaa toimintaympäristön tarkastelua.

Siiloutuneisuus: Suomessa ennakointi perustuu liian usein omasta lähiympäristöstä ja läheisiltä sidosryhmiltä kerättyyn tietoon, ja se on alistettu palvelemaan kapeita, lyhyen aikavälin intressejä. Tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa näitä haasteita on ratkottu ylittämällä hallinnon rajoja, katsomalla yhdessä eri teemoja ja luomalla skenaarioita, joiden avulla on mahdollista päästä rakentamaan yhteistyöhön ja yhteisvaikutuksiin. Valtioneuvostossa on siis luotu hyvät edellytykset yhteiselle tulevaisuustyölle. Jatkossa olisi tärkeää, että tulevaisuusselonteko otettaisiin eri näkökulmilla rikastettavaksi laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun, ja että sitä hyödynnettäisiin laajasti hallinnon ja päätöksenteon prosesseissa. Tulevaisuusselonteon toimintaympäristöanalyysissä voisi jatkossa vahvemmin huomioida alueiden näkökulmat ja muodostaa tilannekuvaa yhteistyössä alueiden kanssa.

Lyhyt aikajänne: Päätöksenteon lyhyt aikajänne estää merkittävien haasteiden ratkaisemista. Ansiokkaatkin pitkän aikavälin tavoitteet uhkaavat jäädä lyhyen aikavälin paineiden ja kriisien alle. Tulevaisuusselonteossa käännetään huomiota ja katsetta pidemmälle tulevaisuuteen, vuoteen 2045, ja peilataan mitä tulevaisuuden kehityskulut, haasteet ja mahdollisuudet voivat tarkoittaa nykyhetkelle. Tämänkaltaisen silloitus pidemmälle katsomisen ja nykyhetken välille on kriittisen tärkeää. Lisäksi sekä lyhyiden että pitkien aikavälin kehityskulkujen hahmottaminen helpottaisi keskustelua siitä, miten resursseja allokoidaan eri toimenpiteitä varten. Strateginen päätöksenteko helpottuu, kun eri aikajänteiden muutoksista olisi olemassa yhteinen, jaettu ymmärrys.

Selonteon 1. osassa kuvataan aiempaa tarkemmin se, miten selontekoa ja ennakointitietoa hyödynnetään hallinnon ja päätöksenteon prosesseissa. Tulevaisuusselontekoprosessi on vahvistanut valtioneuvoston yhteisiä ennakointivalmiuksia ja -kyvykkyyttä ja jatkuvaa ennakointia. Jatkon kannalta on oleellista vahvistaa osallisuutta tulevaisuusselontekotyössä. Tähän on jo hyvä pohja.

Osana tulevaisuusselonteon 1. osan valmistelua on käyty 40 kansalaisia ja erityisesti nuoria osallistavia tulevaisuusdialogia, joihin osallistui noin 300 ihmistä ympäri maata. Tulevaisuudesta käytävän keskustelun laajentaminen ja ennakointiin kytkeytyvä moniääninen osallistuminen ovat tapoja demokratisoida, laajentaa ja syventää tulevaisuudesta käytävää keskustelua ja haastaa erilaisia vaihtoehdottomuuden narratiiveja. Kansalaisia osallistamalla on mahdollista havaita ja nostaa esiin muuten huomaamatta jääviä näkökulmia, kehityskulkuja ja heikkoja signaaleja – merkkejä mahdollisista, tulevaisuudessa merkittävistä muutoksista. Kansalaisten osallistuminen voi tukea hallinnon ja päätöksenteon proaktiivisuutta erilaisiin kehityskuluihin, syihin ja mahdollisuuksiin tarttumisessa.

Tulevaisuusselonteossa sinällään ansiokkaat dialogit jäävät kuitenkin kokonaisuudesta irrallisiksi, ja dialogien vaikutus ja rooli selonteossa epäselviksi. Jatkossa osallistumista voisikin kytkeä luontevammaksi ja vaikuttavammaksi osaksi selontekoprosessia ja osoittaa, miten keskustelut ovat vaikuttaneet työhön. Toisaalta nyt tehdyt skenaariot ja niistä tunnistetut riskit ja mahdollisuudet Suomelle voisivat toimia seuraavien dialogien pohjana.

Kansalaisten jäsenneltyjä näkemyksiä voi tuoda vahvemmin osaksi toimintaympäristöanalyysiä ja skenaarioiden rakentamista hyödyntäen dialogien lisäksi muita osallistumisen menetelmiä. Digitaalisia osallistumisalustoja, kuten Voxit-alustaa voidaan hyödyntää esimerkiksi kansalaislähtöisen tilannekuvan luomisessa toimintaympäristöanalyysissä ja siihen liittyvien muutosten tunnistamisessa. Puntaroivat kansalaispaneelit puolestaan ovat käyttökelpoinen menetelmä tulevaisuuden huomioivan valmistelun ja päätöksenteon vahvistamisessa. Satunnaisotannalla ja kiintiöinnillä valittavat kansalaispaneelit soveltuvat hyvin eri väestö- ja ikäryhmiä laajasti koskettaviin ja mielipiteitä jakaviin kysymyksiin, joihin liittyy vaikeitakin oikeudenmukaisuuskysymyksiä. Ne ovat osoittaneet käyttökelpoisuutensa esimerkiksi

Julkinen

ilmasto-, ympäristö- ja kestävyyskysymyksissä, joiden toimeenpanoon liittyy eri ryhmiä eri tavoin koskettavia vaikutuksia. Puntaroivien kansalaispaneelien on tutkittu vahvistavan pitkän aikavälin päätöksentekoa, tulevien sukupolvien huomioimista sekä kykyä etsiä kestäviä, poliittikkasyklit ja -siilot ylittäviä ratkaisuja. Puntaroivia kansalaispaneeleja voitaisiin hyödyntää esimerkiksi hallituskauden alussa sellaisten kysymysten valmistelussa, joissa tarvitaan yhteistä ymmärrystä ja pitkäjänteisiä toimia.

Sitra pitää kansalaisten osallistamista tulevaisuus- ja selontekotyöhön tärkeänä ja kannustaa tähän jatkossakin. Tulevaisuusdialogien lisäksi ja rinnalla kannattaa hyödyntää myös muita menetelmiä, kuten digitaalisia osallistumisalustoja ja puntaroivia kansalaispaneeleja.

5 Vapaat kommentit

Tulevaisuusselonteko tulee nähdä osana laajempaa kansallisen ennakoinnin kokonaisuutta ja päätöksenteon pitkäjänteisyyden vahvistamista. Tulevaisuusselontekoa ei tehdä tyhjiössä, vaan se liittyy ja vaikuttaa moneen muuhun ennakointiprosessiin. Mainitsemme lopuksi muutamia hankkeita, joissa Sitra on mukana.

Kansallinen ennakointiverkosto kokoaa yhteen ennakoijia Suomessa ja sen tilaisuuksissa on käsitelty myös tulevaisuusselontekoa. Se tarjoaa asiantuntijayhteisön ennakoinnin edistämiseen. **Sitra on mukana koordinoimassa ja kehittämässä verkostoa, painottaen erityisesti ennakointikyvyn vahvistamista päätöksenteossa.**

Tulevaisuusvalta on valtaa vaikuttaa siihen, mitä tulevaisuudessa pidetään mahdollisena tai toivottavana. Mielikuvat tulevaisuudesta vaikuttavat päätöksiin tässä hetkessä, ja siksi ei ole yhdentekevää, mitä tulevaisuudesta keskustellaan ja ajatellaan erilaisissa päätöksenteon tilanteissa ja ketkä päätöksentekoon osallistuvat. Sitra rahoittaa mm. hanketta ”**Lasten ja nuorten suuntia tulevaisuudelle: Kohti moniäänisempää kansallista tulevaisuusvaltaa**”, joka tuo lasten ja nuorten äänen osaksi eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan asiantuntijakuulemisia. Tavoitteena on kehittää kuulemisipilotti, joka mahdollistaa nuorten osallistumisen tulevaisuuskeskusteluun kansallisen päätöksenteon kontekstissa ja vahvistaa heidän tulevaisuustaitojaan. Hankkeen toteuttavat Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja Nuorten Akatemia yhteistyössä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa.

Euroopan komissio valmistelee parhaillaan [strategiaa tulevien sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta](#), joka tullaan julkaisemaan ensi vuoden keväällä. Siinä on tavoitteena varmistaa, että eri EU-politiikassa ja lainsäädännössä otetaan huomioon tulevien sukupolvien edut poikkileikkaavasti. Euroopan komissio on järjestänyt aiheesta kansalaispaneelin, ja strategiaa on yhteiskehitetty sidosryhmien kanssa. Valtioneuvoston kanslia, Suomen EU-edustusto, School of International Futures SOIF sekä Sitra toteuttavat yhteistyössä tilaisuuden Brysselissä 17.11.2025, jossa tietoisuutta valmisteilla olevasta strategiasta sekä pitkän aikavälin hallinnosta pyritään lisäämään jäsenmaiden edustustojen keskuudessa. Tilaisuudessa tuodaan esille myös Suomen tulevaisuusselontekoprosessi.

Kuutio on Sitran kehittämä menetelmä, jonka tavoitteena on tarjota Suomen julkiselle sektorille nopea ja toimiva tapa tarttua yhteiskunnallisiin haasteisiin, tarkastella niitä datapohjaisesti ja tulevaisuusorientoituneesti sekä löytää toimivia ratkaisuja. Kuutioon valitaan yhteiskunnallisesti tärkeä aihe. Noin 20 keskeistä johtajaa ja avainhenkilöä kutsutaan kahdeksi päiväksi työskentelemään aiheen parissa. Kuutio auttaa muodostamaan yhteisen tilannekuvan ja kehittämään ratkaisuja datapohjaisesti pitkä aikaväli ja erilaiset näkökulmat huomioiden. Tavoitteena on vahvistaa julkisen sektorin ennakointi- ja innovaatiokykyä sekä kokeilla, voisiko tekoäly toimia saumattomana osana innovaatioprosessia. Ensimmäinen Kuutio järjestetään tammikuussa 2026 aiheena ilmastonmuutokseen varautuminen

Julkinen

ruokaturvan näkökulmasta. Lisäksi kevään 2026 aikana tehdään useita pilottitoteutuksia eri aiheista.

Sitra on myös tukenut demokratiainnovaatioiden, kuten kansalaispaneelien ja Voxit-osallistumisalustan käyttöönottoa ja juurruttamista osaksi osallistumisen ja päätöksenteon rakenteita. Niiden avulla paitsi lisätään osallisuutta, myös parannetaan päätöksentekoa ja valmistelua.

Tulevaisuusselonteko on merkittävä ennakointiprosessi niin Suomen kuin kansainvälisellä mittapuulla. Se on osa laajempaa ennakoinnin hallinnon kokonaisuutta ja parhaimmillaan kirittää ja innostaa muuta ennakointitoimintaa. Selontekoa ja sen hyödyntämistä kehittämällä suomalaisesta ennakointijärjestelmästä saadaan entistäkin parempi.

Veera Heinonen, johtaja, Ennakointi ja koulutus

Mikko Dufva, johtava asiantuntija, Ennakointi ja koulutus

Onni Pekonen, asiantuntija, Ennakointi ja koulutus

Rosa-Maria Mäkelä, asiantuntija, Ennakointi ja koulutus

Liitteet

Liite 1 Esitysaineisto Sitra

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

PL 160 (Itämerenkatu 11–13)

00181 Helsinki

p. +358 294 618 991

www.sitra.fi

Y-tunnus: 0202132-3